

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Conversatione Apostolica - A Curatoribus Animarum piè & fructuosè instituenda ; Complectens varios & solidos modos juvandi & consolandi diversorum Statuum Personas afflictas, præcipuè aegras & captivas ...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1680

§. 2. Quid circa secundum instrumentum, nempe circa Prudentiam sit observandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49274)

li Visitatio cum homine interno, dulcis sermocinatio, grata consolatio, multa pax, familiaritas stupenda nimis. 3. Ut omnia exercitia spiritualia ad hanc Familiaritatem pertinentia magna cum alacritate, integritate, & diligentia peragat; ut enim familiaritas inter homines per frequentem conversationem mutuam magis semper augetur, & invalescit; ita id ipsum tantò magis in conversatione familiari cum DEO sperandum est, quantò major & præstantior est voluptas, quæ ex eadem hauriri plerumque consuevit. 4. Ut stata habeat pro secessu Spirituali, & colloquio cum DEO instituendo tempora; neque hæc ab ullis negotiis facilè sibi eripi permittat, sed potius sibi persuadeat, tantò se alacriorem, vegetiorémque ad eadem negotia rediturum, quantò certius sibi auxilia divina per ardentem & fiduciâ insigni armatam Orationem impetrata poterit polliceri.

§. II.

Quid circa secundum Instrumentum, nempe circa Prudentiam sit observandum.

I. **T**Ria præcipuè circa Prudentiam bene sunt observanda Operario. Primum est, ut certò sibi persuadeat, usque adeò illam esse necessariam ad Conversationem fructuosè instituendam, ut sine ea non modò nullus fructus sperandus sit, sed damna etiam gravissima sibi, aliisque accersenda timeri debeant. Id quod sapienter advertit S. Ignatius Fundator noster, teste Orlandino l. 16. n. 112. utpote qui dicere solebat, in Societate hominum genera duo esse; unum eorum, qui exstruerent solùm: alterum eorum, qui simul inter exstruendum destruerent. Primum sibi genus probari, & hos esse, qui Zelo uterentur considerato, providentes, ne quam damni causam, non modò re, sed ne specie quidem darent: néve ij offenderentur, qui, si Adversarij fierent, possent nostrum in divino obsequio, & salutis publicæ studio impedire cursum; atque adeò quædam, quæ rectè alioqui fierent, omitrenda censebat, non damni privati formidine, sed operum respectu potiorum, quia sæpe numero, dum parùm cautè quid attentatur, nec illud efficitur, & mora multis alijs obijcitur. Hinc ulterius, teste Ribadeneira l. 5. vit. c. 10. dicere solebat,

bat,

bat, Sanctitatem per se solam valere plurimum, sed nisi cum Prudentia, agendique cum Hominibus modò conjuncta sit, mancam fore ac infirmam, plùsque sæpe exquisitam cum mediocri Sanctitate Prudentiam in gubernatione efficere, quàm Sanctitatem majorem cum prudentia minori. Unde meritò Salomon prudentiam vocat *Scientiam Sanctorum*, ut indicet, non sufficere Sanctitatem, nisi Prudentiæ jungatur, nam *Virtus discretionis*, uti S. Bernardus super Cant. rectè advertit, *absque charitatis fervore jacet, & fervor vehemens absq; discretionis temperamento precipitat*. Quam ob causam jam olim etiam Deus in vestitu Summi Sacerdotis Superhumerales, quod humeros tegebat, & Rationale, quo pectus ornabatur, ita inter se fibulis connecti præceperat, ut nunquam separari possent, ut significaret, labores & conatus nostros semper cum judicio & ratione fieri debere. Unde & ipse Christus Apostolis suis ad curam Animarum destinatis præ cæteris suadebat, ut essent prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ, quia, ut verè Salomon Prov. 11. dixit, *ubi non est gubernator (prudens) Populus corruet; salus autem, ubi multa concilia à vera Prudentia profecta*.

II. Alterum, quod circa Prudentiam bene notare debet Operarius, est, ut cognoscat regulas & præcepta ad dirigendum & lucrandum Proximum à Prudentia præscribi solita, quæ quidem ad sequentia ferè revocari possunt. 1. Ut ratione plurimum & consilio utatur, atque in omni actione finem bene consideret, mediâque ad illum obtinendum convenientissima eligere studeat. Hinc jam olim Seneca lib. de benef. monebat: *Si prudens fuerit animus tuus, tribus temporibus dispensetur; præterita cogita, præsentia ordina, futura provide, primum per cautionem, alterum per circumspersionem, tertium per Providentiâ*. 2. Ut, quando omnia pietatis opera ad salutem Proximi spectantia compleri non potest, magno delectu præferat publica privatis; perpetuâ iis, quæ ad tempus fiunt: certa in certis: secura periculosis; neq; tam videat, quantæ res ipsæ sint, quàm quantum spei ad eas conficiendas ostendatur. Hinc S. Ignatius dicere solebat, non ipsas res nobis, sed nos rebus accommodari debere. 3. Ut nihil supra vires tentet, sed ea suscipiat tantum, de quibus spes certa sit, ea confectum

iri.

iri. 4. Ut, si quod ex cœptis damnum oriri advertat, prudenter desistat; omnis enim pertinacia inconsulta in rebus prosequendis vitanda est. 5. Ut in vocandis Homnibus ad virtutem utatur ijs armis, quibus Sathanas eos seducere conatur, scilicet ut non apertâ vi, sed leniter in animos eorum se insinuet. Sic Maffeus l. 3. c. 11. de S. Ignatio scribit: *Mira fuit solertia in sollicitandis mortalibus, & à servitute Diaboli ad Christi Domini obsequium traducendis; ac quibus artibus Dæmon ad animarum perniciem utitur, easdem ipse (quoad liceret, ac fas esset) ad Hominum salutem ac beneficium transferebat.* 6. Ut naturam cuique & ingenium indagare, eique se accommodare studeat, omnibus omnia factus cum Apostolo 1. Cor. 9. ut omnes lucrifaciat; nam, ut S. Bonaventura in prolog. Speculi discipl. sapienter advertit, *prudens, ut rerum Varietas exigit, ita se accommodat tempori, non se in aliquibus mutans, sed potius aptans, sicut manus, qua eadem est, cum in palmum extendetur, & cum in pugillum constringitur.* Et, ut S. Ambrosius in c. 4. Coloss. loquitur, *aliter cum Potentibus Mundi, aliter cum mediocribus, & aliter cum humilibus agendum est; aliter iterum cum mansuetis, aliter cum iratis, quibus cedere oportet.* Quo in genere iterum laudatur S. Patris nostri Ignatii prudentia, qui voluntates ac naturas eorum, quibuscum agebat, festinè odorari, ambitiosis splendida, avaris utilia, voluptuosis jucunda proponere, & suo, quod ajunt, hamo vel esca quemcunque piscari solebat. Atque ut bonus Agricola non tantum rectas ac fructuosas arbores, sed etiam depravatas, neque ita fertiles colit, easque adminiculis erigit, vel circumcidendo castigat, vel sub aliena latentibus umbra cælum aperit, vel telluris vitio laborantibus mutat locum; sic ille rerum difficultate nunquam exterritus, dispiciebat inprimis, quod ingenium, quâ ratione tractandum esset, iisdemque morbis sæpe pro varietate naturæ, non diversas modò, sed & contrarias inter se medicinas attribuere consueverat. Quod ipsum aliâ quâdam, eâque aptissimâ similitudine S. Franciscus Borgia declarabat, ut l. 4. vit. c. 8. refertur, dum dicebat, eos, qui alios regunt, vel aliter eorum curam gerunt, milites bonos imitari debere, qui pro fistulæ captu machinam bellicam sulphureo pulvere implent, ne dissiliat. 7. Ut mores ingratos ac vitia eorum, cum quibus agit, ad tem-

ad tempus dissimulare nōrit; nescit enim regnare juxta commune proverbium, qui nescit dissimulare; ubi iterum, ut prudenter monuit S. Ignatius, Sathanæ armis uti debet Operarius, & sicut ille nihil ab initio bonis actionibus obversatur, imò multa, quæ honesti speciem præbent, suggerit, donec tandem incautum decipiat; ita & ipse in alliciendis ad salutem animis laudare primum prudenter in hominibus, quæ sunt recta, debet, vitiis parumper intactis, ac leniter in eorum gratiam irrepere, & tum demum eā conciliatā medicinam admove; id quod mirā solertia S. Franciscus Xaverius facitare consueverat, ut qui teste Tursellino l. 2. vit. c. 17. in convertendis peccatoribus primò dissimulabat eorum vitia, omni affabilitate eos devinciens, tum recensitos varios malorum casus, eorumque vitam divinis mandatis contrariam ostendens eos convertebat. Quòd si aliquis interdum improba dicebat, nullam indignationem ostendebat, nec errantem tum reprehendebat, sed in ejus familiaritatem se insinuans, & seducens Hominem sine arbitris monebat dicens, mirari se, talia illi verba excidisse. 8. Ut ad capiendam Populi multitudinem, aditum sibi per Proceres & Magnates præparet; horum enim autoritate permoti ceteri faciliè manus dabunt; è contrario ad devinciendos Maguates magnam in Plebe, paupertina maximè, curanda diligentiam adhibeat, hoc enim Charitatis & humilitatis exemplum mirè rapit animos Potentium. 9. Ut adversus varios casus sinistros maturè & diligenter se communiat, quòd prævisa tela minùs feriant; ita S. Gregorius in morali monuit dicens: *Solenter animus ante actionis primordia, cuncta debet adversa meditari, ut semper hæc cogitans, semper contra hæc thorace patientia munitus, quidquid accesserit, lucrum putet.* Quam ob causam jam olim Antisthenes, teste Laërtio l. 6. c. 1. dicere solebat, tutissimum murum Prudentiam esse, ut qui nec prodi possit, nec collabi soleat; Sapiens enim, ut Seneca epist. 60. dixit, *ad omnem incursum munitus, & intentus est, non si paupertas, non si luctus, non si ignominia, non si dolor impetum faciat, pedem referet, interritus contra illa ibit, & inter illa: Plenus est gaudio, hilaris & placidus, & inconcussus, cum Diis ex pari vivit.* 10. Ut non facilis sit in credendis & narrandis, quæ audit, maximè contra Proximum suum, sed potius

om. tius memor sit saluberrimæ doctrinæ à Siracide datæ Eccl. 19.
 pru. Audisti Verbum adversus Proximum tuum? commoriatur in
 era. te, fidens, quoniam non te dirumpet. Certè magnam pius As-
 atur. cetæ l. 1. c. 4. de imit. Christi, Sapientiam esse ait, non esse
 pnce. præcipitem in agendis, nec pertinaciter proprio stare sentui,
 alu. nec quibuslibet Hominum verbis credere, vel credita mox
 qua. ad aliorum aures effundere. Unde S. Gregorius Nazianz. di-
 co. cere solebat, eum, qui cum Sæculo conversatur, tribus opus
 dici. habere, velo scilicet super oculos, ut multa non videat, vel
 erius. visa dissimulet: clave in aure, ne detractiones, susurrations,
 17. & calumnias faciliè audiat, & credat: & clauistro in ore, ne sta-
 in vi. tum effutiat, quæ audivit.

III. Tertium, quod circa Prudentiam observare debet
 Operarius, est, ut efficacia nòrit, & adhibeat media, quibus
 tra. descriptam hætenus Prudentiam obtineat, qualia quidem
 dum. multa à Magistris spiritualibus præscribuntur, sed sequentia
 e. er. ferè sunt præcipua. 1. *Crebra Oratio*: uti S. Jacobus c. 1. mo-
 e in. nuit dicens: *Si quis Vestrū indiget Sapientiā (& Prudentia,*
 ens. *quæ Soror & Comes est Sapientiæ) postulet à DEO, qui dat*
 Po. *omnibus affluenter.* 2. *Meditatio assidua*: nam ut sapien-
 nates. ter S. Ignatius advertit, multum cohibet, & quasi vinculis qui-
 ma. busdam constringit meditatio & comparatio animi, & assidua
 nam. eorum, quæ dixeris, cogitaveris, egeris, commemoratio. Hinc
 beat. rectè Antiqui dixerunt, deliberandum esse diu, quod semel
 ani. statuendum est. 3. *Frequens reflexio*: pictorum more, qui
 atu. opera sua, priusquam absolvant, per intervalla contemplan-
 feri. tur, & frequentiori examine minutissimos etiam defectus de-
 ani. prehendant, & emendant. Certè hoc medio S. Ignatium ad
 ita. tam insignem Prudentiam pervenisse, Historia Societatis l.
 gen. 16. testatur. 4. *Interrogatio sollicita*: quæ quidem duplex
 a ob. esse debet. Prior de defectibus ab alio in se observatis, quam
 so. S. Franciscus Xaverius, teste Tursellino l. 6. c. 13. vitæ, præ-
 rodi. cipuè suaserat dicens: *Quærendi fideles Amici ac Monitores,*
 o. di. *qui, si quid à vobis in Vestrīs peccatum est muneribus, amice*
 pau. *vos, liberèque admoneant, ut vestra vitia, quæ vos ipsos fis-*
 tum. *giunt (in suis enim quisque vitiis hebetior est, quàm alienis)*
 illa. *per alios cognita exuatis.* Posterior interrogatio est de ne-
 cum. gotijs occurrentibus transigendis, de quibus rectè suasit Ec-
 nar. clesiasticus c. 32. *Fili, sine consilio nihil facias, & post factum*
 po. *non*

Instruct. III.

C

non

non penitebis. Et iterum c. 8. *Narratio Seniorum non te praeterant: ipsi enim didicerunt a Patribus suis, quoniam ab ipsis discas intellectum, & in tempore necessitatis dare responsum.* Hinc Antoninus Pius omnia sua cum gravibus viris conferenda dicere solebat, æquius esse, ut ipse tot, taliumque virorum consilia sequatur, quam ut tot, talesque Amici unam ipsius voluntatem sequantur. 5. *Accurata Librorum Lectio:* quod in medium Aristoteles, teste Seneca l. 1. de benef. Alexandri Regi suavit dieens: *Annales Patrum discite; inde enim potestis bona exempla extrahere, quia acta præterita dant certum documentum in futuris.* Hinc Rex Alphonsus interrogatus, quibus Consiliariis maximè uteretur? libris respondit, quibus sine metu, sine gratia, quæ nōsse cuperet, audiret. 6. *Fructus seculi seria consideratio:* nam, cum hi, teste Servatorum Luc. 16. prudentiores sint Filiis lucis, non modicè suis exemplis juvare possunt ad Prudentiam addiscendam; ab ijs quippe discere poterit Operarius, quā ratione primarios tres Prudentiæ actus exercere debeat, & primò quidem rectè deliberare exemplo Avarorum, qui antè, quàm vel obolum expendant, tam sollicitè considerant, an vel necessitas, vel utilitas tales expensas requirat? 2. Rectè eligere exemplo Mercatorum, qui tam varias industrias excogitant, eliguntque, ut merces quàm optimas emant vilissimo pretio, iterumque carissimo vendant. 3. Rectè imperare executionem Aulicorum more, tam strenuè, fortiterque imperata sui Principis exequentium, ut eidem placeant, & corruptibilem ab eo mercedem accipiant; quanto magis ad similem executionem se incitabit Operarius, ut summo DEO, & Domino Dominantium placeat, & æternum atque inæstimabile præmium sibi acquirat?

§. III.

Quid circa tertium Instrumentum, Authoritatem scilicet, vitæque Sanctitatem sit observandum.

1. **P**ER Authoritatem hanc nihil aliud hoc loco intelligitur, quàm magna quædam æstimatio de vita & dotibus ipsius Operarij. Ex qua descriptione facillè patet, tres potissimum